LỜI NÓI ĐẦU VỀ CHUYÊN ĐỀ THÔNG DIỄN HỌC VÀ RICOEUR

Triết – Triết học và Tư tưởng số 16, với chuyên đề Thông Diễn Học và Paul Ricoeur, tập trung vào Thông Diễn Học (TDH), đặc biệt nền TDH của Paul Ricoeur (1923-2005) để tưởng niệm triết gia dịp lễ giỗ 20 năm của ông (2005-2025). Nội Dung số chuyên đề TDH này bao gồm hai phần chính và một phần mở rộng cho các đề tài khác. Trong phần chính, phần thứ nhất chuyên về Ricoeur và phần thứ hai về Thông Diễn Học và Gadamer.

Triết – Triết học và Tư tưởng chọn TDH và Ricoeur vì (1) TDH của Paul Ricoeur và Hans-Georg Gadamer ảnh hưởng sâu và rộng trên những nghiên cứu thần học, tôn giáo, tâm lý, văn hóAa, nghệ thuật và dĩ nhiên triết học của thế kỷ 20 và ngày nay; (2) vì ảnh hưởng của TDH đương lớn dần tại Việt Nam. TDH đã vượt khỏi "lũy tre" của giới triết học, thần học Công giáo, và trở thành một môn học, một phương pháp được nhiều nhà tư tưởng, phê bình văn học, văn hóa, nghệ thuật sử dụng; và (3) một phần vì Ricoeur khá gần gũi với giới triết học người Việt. Cùng với Trần Đức Thảo, Maurice Merleau-Ponty, Ricoeur là những người phát huy hiện tượng học tại Pháp vào thập niên 1940s và 1950s. Và tuy là bậc thày, ông cũng từng tương tác với thế hệ hậu bối như Trần Văn Đoàn (trong Hội Siêu Hình Học Quốc Tế / International Society for Metaphysics và Liên Hiệp Hội Triết Học Công Giáo / World Union of Catholic Societies of Philosophy).

Trong phần về Ricoeur, độc giả sẽ tiếp cận hai tiểu luận về TDH được chuyển sang Việt ngữ: "Ý thức hệ và Không tưởng" do Ts Lưu Hồng Khanh dịch từ nguyên ngữ Pháp văn. "Tựa đề về Bultmann" được dịch từ bản tiếng Anh The Conflict of Interpretations bởi nhóm Học viên của Học viện Công Giáo Việt Nam. Ngoài ra, có ba nghiên cứu về Ricoeur gồm: "Tiểu sử và Tác phẩm của Ricoeur", "Paul Ricoeur – Thông diễn học và điều kiện lịch sử của con người" của Ts Lưu Hồng Khanh, và bài "Paul Ricoeur và NềnThông Diễn Học qua Lăng Kính Bản Ngã và Đạo Đức" của Giảng viên Vũ Uyên Thi, một chuyên gia về TDH tại Việt Nam.

Người chủ biên phần này là Tiến sỹ Lưu Hồng Khanh. Ông sinh năm 1932, du học tại Tây Đức, đậu Tiến sỹ ngành Xã hội học, Đại học Marburg, 1978. Ts Khanh thuộc bậc trưởng thượng trong giới học thuật người Việt, được biết đến với nhiều công trình về triết học Đông Tây, xã hội học, thần học… xuất bản tại Việt Nam và hải ngoại. Ts Khanh là tác giả quen thuộc với nhiều đóng góp trên Triết và nhiều mạng lưới điện tử. Ts Khanh thuộc số rất ít chuyên gia người Việt có thẩm quyền về Ricoeur. Ông hiện cư ngụ tại Đức và tuy tuổi tác đã cao vẫn miệt mài với công cuộc truyền bá tư tưởng.

Tác giả Vũ Uyên Thi thuộc thế hệ trẻ đương lên hiện nay. Được đào luyện nghiêm nhặt theo truyền thống của Dòng Tên, Vũ Uyên Thi hiện là Giảng viên Triết học Tây phương tại Học viện Thánh Giuse của Dòng Tên. Bài viết nói lên công lực nghiên cứu của ông.

Phần thứ hai bàn về TDH nói chung, đặc biệt nền TDH của Hans-Georg Gadamer (1900-2002), và ảnh hưởng của ông trên nền khoa học nhân văn, xã hội, nghệ thuật, tôn giáo. Có thể nói, tác phẩm Chân lý và Phương pháp (Wahrheit und Methode, 1960) của ông như là

kinh điển của nền thông diễn học triết học hiện đại. Triết gia đưa TDH lên tầm cao mới, từ phương pháp lên hàng triết học, từ nghệ thuật giải thích (ars explanandi) giải nghĩa (ars explicandi), chuyển nghĩa (ars interpretandi) lên thành hiện tượng hiểu biết (Verstehen / comprehendere). Là đồ đệ thân tín của Martin Heidegger (người được ca ngợi là triết gia lớn bậc nhất của thế kỷ 20), Gadamer đã phát triển môn Chú giải Thánh kinh (Exegesis), Giải thích học (Hermeneutics) của Schleiermacher, Thuyên thích học (Hermeneutics) của Dilthey thành Thông Diễn Triết Học (Philosophical Hermeneutics), ảnh hưởng sâu xa tới nền khoa học nhân văn, xã hội, và thậm chí cả khoa học tự nhiên. (Xin độc giả lưu ý là chúng tôi dịch thuật ngữ hermeneutics nơi mỗi tác giả khác nhau, tùy theo nội hàm).

Trong phần này độc giả sẽ làm quen với TDH của Gadamer qua bài "Ý Thức Chủ Thể theo Gadamer và Nguy Cơ Khủng Hoảng của Ý Thức Thời Hiện Đại" của Tiến sỹ Trần Khắc Bá, và bài "To Understand Conflict – The Hermeneutics of Hans-Georg Gadamer" của Tiến sỹ Nguyễn Hoàng Chương.

Tiến sỹ Trần Khắc Bá đậu Tiến sỹ tại Gregorian University, một Đại học Giáo hoàng (Pontifical University) quốc tế nổi tiếng tại Roma, nơi đào tạo những nhà tư tưởng thế giới. Ts Bá hiện giữ chức Chủ nhiệm Bộ môn Triết học, Học Viện Thánh Giuse của Dòng Tên Việt Nam, cũng như Thỉnh giảng tại nhiều Học viện khác. Ông chuyên về hiện tượng học và thông diễn học.

Tiến sỹ Nguyễn Hoàng Chương từng học Trung học, Đại học, Cao học tại Mỹ, và đậu Tiến sỹ Tôn giáo học tại Đại học Phụ Nhân của Đài Loan với luận án về TDH, đặc biệt của Gadamer và Habermas. Ông từng công bố một số bài viết trên Tập san quốc tế như Lumen, v.v. Là một nhà nghiên cứu thế hệ trẻ, ông rất chú tâm vào nền tư tưởng nước nhà. TDH là phương pháp ông sử dụng để tìm ra vấn nạn và giải quyết vấn nạn.

Ngoài những bài viết về Ricoeur và Gadamer, độc giả có thể tìm hiểu thêm về tầm ảnh hưởng của TDH trên nền triết học Công giáo qua bài viết "Triết học Công giáo" của Giáo sư Phan Tấn Thành. Giáo sư họ Phan, linh mục Dòng Đa Minh, là một nhà thần học nổi danh tại Việt Nam với rất nhiều tác phẩm được sử dụng rộng rãi trong các Học viện và Đại Chủng viện Công giáo ở Việt Nam. Ông từng là Giáo sư và Khoa trưởng Khoa Thần Học, Đại học Angelicum nổi tiếng ở Roma, một đại học thành lập năm 1222, có ảnh hưởng rất lớn trên Giáo hội Công giáo hoàn vũ. Hiện Giáo sư Phan Tấn Thành sống và giảng dậy tại Học Viện Đa Minh, Tph. Hồ Chí Minh. Bài viết của nhà thần học Phan Tấn Thành giúp độc giả hiểu được phần nào cách triết gia, thần học gia Ki tô giáo sử dụng TDH để phát triển triết học, thần học của họ.

Tương tự, bạn đọc có thể biết thêm về TDH tại vùng nói tiếng Trung qua bài viết về Giáo sư Thẩm Thanh Tòng của tác giả Tăng Kính Báo (Chin Ken Pa). Giáo sư họ Thẩm là đại diện cho nền triết học mới tại Trung quốc và Đài Loan, với một tầm ảnh hưởng quan trọng. Cùng với Trần Văn Đoàn, triết gia họ Thẩm đã khiến thế giới triết học chú ý tới triết học Đài. Ông từng là Khoa trưởng, Giáo sư tại nhiều đại học như Đại học Chính Trị, Đại học Toronto, và thỉnh giảng tại nhiều đại học như Đh Leiden (Hà Lan), Đh. Leuven (Bỉ), Đh Vienna (Áo) và Đh Phụ Nhân (Đài Loan). Gs Tăng Kính Báo, tác giả bài viết, là học trò lỗi lạc của Gs Thẩm Thanh Tòng (lớp Cao học tại Đh Chính Trị), và của Gs Trần Văn

Đoàn (nghiên cứu sinh Tiến sỹ tại Đh Quốc gia Đài Loan). Gs Tăng từng là Khoa trưởng tại Đh Trung Nguyên (Đài Loan) và hiện là Giáo sư tại Đh Phụ Nhân.

Phần chuyên về TDH kết thúc với bài "Dẫn nhập vào Thông Diễn Học" của Trần Văn Đoàn. Đây là bài viết ghi lại loạt thuyết trình về TDH của tác giả tại Viện Hàn Lâm Khoa Học Xã Hội Việt Nam (Viện Triết học, Viện Tôn giáo, Viện Thông Tin, Viện Con Người) và tại hai Đại Học Quốc Gia Hà Nội và Tph Hồ Chí Minh (Khoa Triết Học, Khoa Văn Hóa Học) vào những năm 2004-5. Bản nháp (chưa chỉnh sửa) của bài này đã xuất hiện (ngoài ý muốn của tác giả) trên nhiều mạng điện tử dưới tựa đề "Tổng Quan Thông Diễn Học". Trần Văn Đoàn (có lẽ là người Việt duy nhất) từng có cơ duyên đối thoại với những triết gia đại biểu TDH như Gadamer, Ricoeur, Karl Otto Apel, Jurgen Habermas, Richard Rorty tại nhiều hội thảo, diễn đàn quốc tế, đại học… Họ Trần có nhiều công bố về TDH trên nhiều tập san quốc tế (bằng tiếng Anh, Trung, Ý, Đức) và được dịch sang một số ngôn ngữ khác.

Ngoài phần chuyên về Ricoeur, Gadamer và TDH, Triết số 16 cũng có sự trao đổi học thuật giữa hai tác giả quen thuộc của Triết: Gs Nguyễn Hữu Liêm với bài "Ontological Commitment = Cam kết bản thể. Một phản biện đến Quine và Triết học Phân tích" và Giảng viên Trần Đình Thắng với bài "Nguyễn Hữu Liêm và Giới hạn của Giới hạn"

Trong số này, Triết cũng đã tăng cường phần thông tin. Đối với Phần Thông Tin này, Triết xin gửi lời cám ơn đến Giáo sư Trần Ngọc Thêm (Đh Quốc gia Tph Hồ Chí Minh), tác giả tập nghiên cứu Tìm về bản sắc văn hóa Việt Nam mà rất nhiều người biết; Giảng viên Thái Thị Thanh Thủy (Đh Quốc gia Thành Công, Đài Loan) đã cung cấp cho Triết thông tin về hai cuộc hội thảo, một của Đh Hùng Vương về Văn hóa dịp 30 Năm Thành Lập, và một về cuộc hội thảo của Trung Tâm Việt Học tại Đh Thành Công về Kỷ niệm 80 Năm sau Thế chiến thứ II.

Ngoài ra, Triết cũng lưu ý độc giả về Hội thảo Lê Quí Đôn và Jeong Yak Yon. Đây là một trong hàng loạt hội thảo quốc tế mà Viện Triết Học đứng ra tổ chức hàng năm.

Trân trọng.

BAN BIÊN TẬP